

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕТНОФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Топорницька М.Я.

Львівський національний університет імені Івана Франка

Систематизовано географічні та соціально-економічні перспективи розвитку етнофестивалів Львівської області, розкрито проблеми та особливості організації етнофестивального туризму в регіоні. Запропоновано конкретні рекомендації щодо перспективного розвитку етнофестивального туризму в Львівській області.

Ключові слова: етнічний туризм, етнофестиваль, етнофестивальний туризм, класифікація фестивалів, географія етнофестивалів.

Постановка проблеми та аналіз основних публікацій. Значення фестивальних дійств у структурі туризму залишається недооціненим та майже цілком поза увагою української науки. Аналіз наукових праць, присвячених предмету вивчення свідчить, що досі не було об'єктивного комплексного дослідження, в якому було б розглянуто сучасні фестивалі на Львівщині як цілісну систему.

Актуальність дослідження полягає у вивченні фестивалів у Львівській області як цілісного суспільного явища, виявленні значення і впливу конкретних акцій на стан повсякденного життя. Враховуючи актуальність досліджуваної проблеми, незначну кількість досліджень з цієї тематики, а також об'єктивну потребу у вивченні сучасного українського фестивального процесу, визначено вибір теми даного дослідження.

Теоретичну базу дослідження становлять праці з проблем формулювання термінології, структури та функцій фестивального процесу М. Шведа, А. Бабкіна. Аналіз сучасного музичного фестивального процесу в Україні здійснено на основі досліджень О. Дьячкової, О. Зінкевич, Л. Кияновської, С. Кравцової, М. Шведа та ін. [2, 4-7, 9]

Виклад основного матеріалу. Одним з видів туризму за метою є фестивальний туризм. Він є підвидом подійного туризму. Подійний туризм - напрям порівняно молодий і надзвичайно цікавий. Основна мета поїздки приурочена до якої-небудь події. Унікальні тури, що поєднують в собі традиційний відпочинок і участь в самих видовищних заходах планети, поступово завойовують все більшу популярність. Подійний туризм - це неминуща атмосфера свята, індивідуальні умови відпочинку і незабутні враження. Головна особливість подійного туризму - безліч яскравих неповторних моментів. Це вид туризму, що перспективно і динамічно розвивається.

Як бачимо, важко провести межу між подійним туризмом і фестивальним. Проте не кожна подія є фестивалем. Так подійний туризм включає такі відмінні атракції, як: паради

сексуальних меншин, військові паради, спортивні змагання (Олімпійські ігри, футбольні чемпіонати, кубки), виставки, атракціони, тематичні парки, модні покази, аукціони, авіа- і автосалони і т. ін. Учасники подійних турів пред'являють підвищені вимоги до засобів розміщення, особливо до їх класичному типу - готелів, транспорту (зручність доставки до місця події), підприємствам громадського харчування та до послуг гідів перекладачів [2].

Особливість подійного туризму в тому, що щороку він поповнюється новими подійними турами, які з випадкових переходять в розряд регулярних. В даний час великим і стабільним сегментом подійного туризму є карнавальні і фестивальні тури.

Фестивальний туризм відноситься до спеціалізованих видів туризму покликаний реалізувати специфічні запити людей під час поїздки, відвідування об'єкта. В останні роки у всьому світі швидкими темпами почав розвиватися цей вид туризму. Аналітики туристичної індустрії передрікають йому багатократне збільшення об'ємів [2].

На сучасному етапі в Україні зокрема й у Львівській області проводиться велика кількість фестивалів. Більшою мірою вони привертають внутрішніх туристів та незначну кількість іноземних. В Україні зараз більший акцент роблять на заходах етнічного спрямування, але ж є ще джаз, сучасні музика та мистецтво і багато іншого. Отже, перспектива розвитку фестивального туризму – це спеціалізація.

Цілком зрозуміло, що розвиток саме такого виду дозвілля має велике значення не тільки для області, а й для країни. Становлення інфраструктури цієї галузі обумовлює розвиток регіонів, збільшення доходів у сільській місцевості та інших, віддалених від індустріальних центрів та традиційних рекреаційних зон, територій. Завдяки фестивалям до Львова і області приїжджають все більше і більше туристів.

На думку окремих експертів, фестивалів на Львівщині забагато. Інші кажуть, мало. Мало яскравих, потужних, незабутніх. Отже, як бачимо,

є дві точки зору щодо перспектив фестивального туризму: одна за те щоб збільшувати кількість фестивалів, інша – щоб ця кількість була менша але щоб вони були більш масштабніші, якісніші, драйвові. Розглянемо ці точки зору детальніше.

З кожним роком збільшується кількість молодіжних музичних колективів, в такій же прогресії збільшуватиметься число тих, кому до смаку українська музика та нестандартні пропозиції і відповідно збільшується число фестивальних дійств. На сьогоднішній день на Львівщині існує близько сотні фестивалів. Можна з упевненістю сказати: фестивальний рух у Львівській області - явище не поодиноке.

У розвинених країнах, де все спокійно, облаштовано, людям живеться добре, практично кожне місто і навіть кожне село мають якийсь свій фестивальчик для залучення туристів, коштів, для власної насолоди. Для порівняння і для роздумів маємо таке: 5 травня, у День Свободи, що святкується у Нідерландах, відбувається 15 фестивалів. А це, по-перше, країна, яка займає території меншу від Київської та Полтавської областей разом узятих, а по-друге, мова йде не про фестивалі містечкового масштабу, а про дійсно великі свята із всесвітньовідомими гуртами на сцені, що нерідко за один день грають на кількох фестях одночасно. До цього варто прагнути, адже будь-яке подібне дійство згуртовує народ. Музичні фестивалі є обов'язковим елементом демократичного і модерного суспільства. Вони є носіями свободи, творчості і патріотизму.

Фестивальний рух змінює країну зсередини, стимулюючи внутрішній туризм і даючи дорогу молодим талантам. Фестивалі являють собою машини для розкручування, просування свого брэнда і, відповідно, своїх артистів. Рок-музика останні 14-15 років в Україні розвивається виключно завдяки великим акціям, фестивалям. Для музикантів це єдиний спосіб проявитися, це віддушину, можливість продемонструвати своє мистецтво. Як бачимо кожен фестиваль приносить багато користі, крім того, такий відпочинок доступніший за ціною, що в умовах економічної кризи набуває безперечної переваги.

Отже, фестивалі – це гарне явище, чим їх більше, тим краще. Важливо щоб кожен з них знайшов собі жанрову нішу і був комфортним, привабливим для виконавців і публіки. Адже турист, який може бути як місцевим жителем, так і приїжджим, завжди має можливість вибору будь-якої країни, будь-якого регіону і будь-якого відпочинку. Турист прагне швидко і без проблем придбати будь-яку послугу, і вибір цих послуг має бути великий, ціни виправдані, а система обслу-

говування працювати бездоганно. Він потребує безпеку і комфорт, повагу і увагу, і, головне, отримати ті самі “незабутні” враження, заради яких він і приїхав на фестиваль.

Проте з великою кількістю фестивалів, їх масовістю, зникає їх якість, родзинка. Останнім часом люди роблять якісь домашні фести, без ідеї, без концепції, без розуміння того, як працювати і над чим, коли фестиваль закінчиться. З'явилися етнофестивалі на яких немає ніякого етно, або джаз-фестивалі, на яких неможливо почути джаз. Часто бракує професіоналів, що б зробили фестиваль потужним.

Фестивальний рух в Україні активізувався з другої половини 90-х років минулого століття. Наразі фестивалі вийшли за межі суто музичних та мистецьких акцій. На сьогоднішній день одними з найбільш популярних в Україні є етнографічні. Фестивалі етнічної музики та традиційних ремесел закликають до збереження дивовижних народних традицій.

Етнофестивалі – дуже популярне явище на Львівщині в останні роки. Вони спрямовані на повернення до місцевих традицій, їх відновлення та збереження, на розвиток та популяризацію звичаїв і обрядів, автентичного фольклору тощо. Адже всі ми живемо в мультинаціональному середовищі і кожна народність має свою неповторність, культуру, історію, традиційні види занять, притаманні для певної місцевості. Фестивалі присвячуються певному роду занять, обряду або навіть продукту і, як правило, відбуваються в традиційний час, відповідно до визначних подій в житті громади - збору врожаю, закінчення посту чи повернення горян з полонин.

Найважливіше, що вони сприяють відродженню народних традицій, стилю життя в гармонії з природою та економічному розвитку конкретних громад. Зазвичай, вони проводяться для безпосередніх учасників робіт, але встигли полюбитися й багатьом гостям з інших місць, які вже традиційно відвідують такі заходи. Все це стимулює розвиток туризму, адже навряд чи ви побачите щось подібне в інших країнах, чи навіть в іншому регіоні України. Адже на Львівщині представлено велике різноманіття етносів, їх промислів.

Екофестивалі – проводяться задля повернення уваги широкої громадськості до конкретних або глобальних екологічних проблем. Організатори таких заходів намагаються знайти оригінальні підходи для висвітлення теми і водночас залучити гостей до співпраці: створити фантастичну експозицію з природних матеріалів чи побудувати інсталяцію із зібраного тут же сміття, прокласти цікавий маршрут у природі чи допомогти облаштувати середовище для життя птахів. Як правило,

це позитивні заходи, що, як і етнофестивалі, сприяють і відродженню найкращих традицій культури, і шукають нових шляхів гармонійного співіснування людини і природи.

Основними споживачами фестивального туризму є люди, вікової категорії 18-25 років, які віддають перевагу недорогому виду відпочинку, терміном на вихідні дні, мало важливо якої тематики фестиваль головне щоб цікаво і весело, десь на природі. Хоча більшість споживачів відзначають слабку організованість сучасних фестивальних дійств і бажали б покращення інфраструктури фестивалів, їх програми і сервісу.

Висновки. Фестивальний туризм виконує важливу функцію в розвитку господарського комплексу і економіки Львівщини, тому що: збільшує місцеві доходи; створює нові робочі місця; сприяє розвитку галузей, орієнтованих на виробництво туристичних послуг; розвиває соціальну і виробничу інфраструктуру в місцях проведення фестивалів; створює промоцію регіону; збільшує валютні надходження в бюджет.

На Львівщині проводиться близько ста фестивальних дійств, з яких коло 50 в обласному центрі – місті Львові. Вони характеризуються найрізноманітнішими темами, мотивами і регіонами проведення; учасниками, атракціями і забавами, що відбуваються; тривалістю і довгожителістю.

На нашу думку, перспективою в розвитку фестивального туризму є створення масштабного дійства в стилі етноекотуризму. Будь-яке дійство, що відбувається просто неба, в мальовничому природному середовищі, мусить шанувати даровані природою умови. Тим більше, якщо йдеться про фестиваль, що проголошує себе етнічним і пропагує культурні традиції народу.

Якщо фестиваль базується на принципах екологічної свідомості, підтримує культурні традиції та етнічне розмаїття Львівщини та України, сприяє соціально-економічному розвитку регіону чи природно-заповідної території, то він має великі перспективи на довге існування.

Список літератури

1. Басюк Д. І. Основи туризмології: Навч. посібник / Д. І. Басюк. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2005. – 202 с.
2. Бабкин А. В. Специальные виды туризма. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. – 252 с.
3. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: Монографія / О. О. Бейдик. – К.: Альтерпрес, 2002. – 320 с.
4. Зінько Ю. В. Збереження і сталий розвиток Карпат: Навч. посібник зі сталого туризму / за ред. М. Касакіорі, М. Алемпакі, П. Джеракіс / Ю. Зінько, М. Рутинський, П. Горішевський та ін. – К., 2009. – 60 с.
5. Любідцева О. О. Ринок туристичних послуг: Навч. посібник / О. О. Любідцева. – К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.
6. Мальська М. П. Туризм у міжнародному і національному вимірах. Історія і сучасність: Монографія / М. П. Мальська, М. Й. Рутинський, Н. М. Паньків. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 268 с.
7. Паньків Н. М. Туристичне ресурсознавство: Навч. посібник / Н. М. Паньків. – Львів: Укр. бестселер, 2011. – 238 с.
8. Правові і методологічні аспекти сільського та інших немасових видів туризму: Метод. посібник. Вид. 2. / Ю. В. Зінько, В. П. Васильєв, П. А. Горішевський, М. Й. Рутинський. – Одеса, 2009. – 82 с.
9. Римаренко Ю. І. Основи етнодержавознавства: Навч. посібник / Ю. І. Римаренко. – К.: Либідь, 1997. – 656 с.
10. Рутинський М. Й. Туристичний комплекс Карпатського регіону України: Монографія / М. Й. Рутинський, О. В. Стецюк. – Чернівці: Книги – XXI, 2008. – 440 с.
11. Рутинський М. Й. Етнофестивальний туризм: теоретичні засади й етногеографічні аспекти організації / М. Й. Рутинський, М. Я. Топорницька // Географія та туризм: Наук. зб. / Відп. ред. Я. Б. Олійник. – К.: Альтерпрес, 2011. – Вип. 16. – С. 82-93.

Топорницька М. Перспективи розвитку етнофестивального туризму во Львовській області. Систематизовані географічні та соціально-економічні перспективи розвитку етнофестивалей Львовської області, розкриті проблеми та особливості організації етнофестивального туризму в регіоні. Предложено конкретні рекомендації щодо перспективного розвитку етнофестивального туризму во Львовській області.

Ключевые слова: етнічний туризм, етно, етнофестивальний туризм, класифікація фестивалей, географія етнофестивалей.

Topornicka M. Prospects of Ethnofestival tourism in the Lviv region. Systematized geographical and socio-economic development prospects of ethnofestivals Lviv region, revealed the problems and peculiarities of ethnofestival tourism in the region. It offers specific recommendations for future development and promoting of festival tourism in Lviv region.

Key words: ethnic tourism, ethnic festival, ethnofestival tourism, festivals classification, geography of ethnofestival tourism.